

Baba Basra Sources 29

חידושי הרשב"א מסכת בבא בתרא דף כח עמוד א

ובית הבדים, איכא למידק היכי קרי בית הבדים דבר שעושה פירות תדיר והא אמרי' במסכת חגיגה עברו הגתות והבדים אינן נאמנין, וי"ל דרוב מסיקתן בזמן קבוע ומפני שאין רוב הצבור יכולין לעמוד באותו זמן בתקנה זו שיזהרו מעמי הארץ הקלו והאמינום אבל מ"מ כשעבר זמן מסיקתן עדיין משתמשין בהן כל השנה פעמים לזיתים פעמים לשושמין וכיון שעבר רוב המסיקה אפשר לעמוד על הדבר ולהזהר מעמי הארץ וגזרו עליהם:

שיטה מקובצת מסכת בבא בתרא דף כח עמוד א

רבנו יהונתן ובית הבדין. אף על פי שאין מוסק הזתים כי אם פעם אחת בשנה יש לומר דריכתו אינו נגמר עד שנה שיכול אדם להשהות אותם. ועוד שמוסיפין להוציא שמן מתוך שמתחממים זה על זה ואין פסולת יוצא מהם כל כך. אי נמי יש לומר שכשארין דורכים בבית הבד עושים ממנו ממגורות לתבואה או לכמה תשמישין. ה"ר יהונתן ז"ל:

חידושי הרמב"ן מסכת בבא בתרא דף כח עמוד א

שהם שמנה עשרה חדש. איכא דקשיא ליה אטו ר' ישמעאל מנינא אתא לאשמועינן דהכי נמי אקשינן בפ"ק דקדושין (י"ז א') ובמסכת יומא פרק אמר להם הממונה (ל"ה א'), ואיכא למימר ר' ישמעאל לאפוקי מפוזרין אתא ולהכי אמר שהם שמנה עשר חדש רצופין, וכ"ת אי הכי רב הונא בגמרא (כ"ט א') מאי קמ"ל מתני' היא דמדרי' ישמעאל נשמע לרבנן, ותו אמאי דייק לה מדקתני מיום ליום, איכא למימר רב הונא דוקיא דמתני' קמ"ל, והא דדייקין לה בגמ' מדקתני מיום ליום, דניחא להו לאקשוויי מדרבנן ולא מדרבי ישמעאל משום דכיון דמשיך זימנייהו דילמא אפי' מפוזרים נמי לרבנן קמ"ל, אי נמי איכא למימר לא תימא רובו של ראשון ורובו של אחרון ואמצעיים שלמים אלא שמנה עשר שלמים, ובכי האי גוונא איתמר ביבמות (מ"ג א').

בית הבחירה למאירי מסכת בבא בתרא דף כח עמוד א

אבל שדה הבעל והוא שאין אדם צריך להשקותו ומי גשמים המספיקין אותו ומעתה אין אדם משתמש בה תמיד אף על פי שאדם צריך בה לחזקת שלש שנים אינה מיום ליום אלא מקצת מכלם ומתוך כך נחלקו בה ר' ישמעאל ור' עקיבא שעל דעת ר' ישמעאל צריך בה לעדות שלשה חדשים בראשונה שלשה באחרונה ושנים עשר חדש באמצע ונמצאו שמנה עשר חדש מיום ליום ואף על פי שאין שם זריעת תבואה בכל שנה הואיל וזרע בה איזה מין כגון קשואין ודלועין דיו ולא סוף דבר שלשה חדשים הראשונים של שנה ראשונה ואחרונים של שלישית שהרי מ"מ עמדה ברשותו שלש שנים שלמות אלא אפילו אחרונים שבראשונה וראשונים שבשלישית ולדעת ר' עקיבא חדש בראשונה וחדש באחרונה הואיל ומ"מ היתה שם אכילת פרי בחדש זה כגון פירות היוצאים מחדש אחד כגון קצת ירקות ושנים עשר של אמצעית ונמצאו ארבעה עשר חדש מיום ליום

חידושי הריטב"א מסכת בבא בתרא דף לו עמוד א

ויש להקשות למה ליה לרבי ישמעאל [למיתני] י"ח חדש וכי מנינא אתי לאשמועינן דהא הכי פרכינן במסכת יומא (ל"ה א'), ויש מפרשים דאתא לאשמועינן רצופין, ולא נהירא דהא מדרבנן נשמע לה בכל דכן, והנכון דהא קמ"ל דדוקא נקט תבואה גדולה באמצע דבהכי הוו י"ח חדשים ברשותו, כי אם התבואה גדולה בראשונה או באחרונה לא משכחת לה י"ח חדש בתורת חזקה שאין כל הי"ח חודש צריכין לצורך תבואה גדולה וזה ברור, ולהכי קפדי הני רבנן שתהא תבואה גדולה באמצע משום דבהכי אורחא דמילתא דעבדא טפי.

שיטה מקובצת מסכת בבא בתרא דף כח עמוד א

גליון תוס' כנס את תבואתו כו'. על מה שתירצו בתוספות. דתאנים מתאחרים אחר ענבים קשה דבפסחים אמרינן סופי תאנים ומשמר שדהו מפני ענבים משמע דכשארין כבר תאנים בשדה עדיין השדה מלאה ענבים. עוד שם על פירוש רבינו תם. ואין נראה לריצב"א ולכאורה הענבים מתאחרים באילן יותר מתאנים כדתנן ומייתי במקום שנהגו אוכלים בענבים עד הפסח בזתים עד עצרת בגרוגרות עד חנוכה ומסתמא לפי מה דקודם באילן הוא לקיטתו כמו ענבים וזתים. ונראה לי דכסדר חשיבות נקט להו ולא כסדר לקיטתם. עד כאן מגליון תוספות.

פירוש המשנה לרמב"ם מסכת בבא בתרא פרק ג משנה ב

ואמרו אבל בשדה האילן כלומר שדה שיש בה עם הזרעים אילן, הרי שאם אסף את תבואתו כאלו אכל כל השדה תבואת חטים, וכן אם מסק את זיתיו מאותה השדה עצמה הרי כאלו אכל כל השדה יבול זיתים, וכן אם כנס את קיצו כאלו אכלה כולה יבול תאנים וענבים ונתקיימה בידו החזקה בשדה זו שאכל ממנה שלש תבואות ואף על פי שזה בשנה אחת. וזוהי דעת ר' ישמעאל ור' עקיבה, וההלכה בזה עד שיאכל שלש תבואות ממין אחד. ואין הלכה כר' ישמעאל, ולא כר' עקיבה, אלא כמו שקדם שלש שנים.

תוספות מסכת עירובין דף מח עמוד א

רבי יהודה היינו תנא קמא - וא"ת דילמא ר' אליעזר ור' יהודה לא פליגי אתנא קמא אלא לפרושי מלתיה קאתו וכן מצינו פרק כ"ג (סנהדרין דף כא.) גבי לא ירבה לו נשים וברישי מתני' בריש חזקת הבתים

רמב"ם הלכות טוען ונטען פרק יב הלכה א

שלש שנים שאמרנו מיום א ליום אפילו היו חסרים יום אחד לא החזיק ומסלקין אותו ממנה, במה דברים אמורים בקרקעות שהן עושין פירות תמיד כגון הבתים והחצרות והבורות והשיחין והמערות והחנויות והפונדקות והמרצאות והשובכות ובתי הבדין ושדה בית השלחין שמשקין אותם תמיד וזורעין בה ונטעין והגנות והפרדסין, וכן עבדים המהלכין כמו שבארנו, אבל שדה הבעל שהיא שותה ממי גשמים בלבד ושדה אילן אינה מיום ליום אלא כיון שאכלו שלש תבואות ממין אחד הרי אלו כשלש שנים, כיצד היתה שדה תמרים וגדר שלש גדרות או שדה ענבים ובצר שלש בצירות או שדה זיתים ומסק שלש מסיקות הרי אלו כשלש שנים והחזיק, ואפילו היו האילנות רצופין ולא היה ביניהן הרחקה כראוי שהרי סופן ליבש הואיל ואוכלן שלש תבואות החזיק.

יד רמ"ה מסכת בבא בתרא דף כח עמוד א

ולית הילכתא לא כרבי ישמעאל דסגיא ליה בשמונה עשר חדש ולא רבי עקיבא דסגיא ליה בארבעה עשר חדש, אלא כתנא קמא דקתני שדה הבעל חזקתה שלש שנים ואינה מיום ליום דאע"ג דאינה מיום ליום דהא לאו דבר שעושה פירות תדיר הוא, שלש שנים מיהת בעינן דבעי למיכל כולוהו פירי דחזו למעבד ככולוהו שלש שנים בין בימות החמה בין בימות הגשמים, וקי"ל הלכה כסתם משנה. ועוד דהא אפקוה רב ושמואל לדר' ישמעאל ודר' עקיבא מהילכתא כדבעינן למימר קמן.

יד רמ"ה מסכת בבא בתרא דף לו עמוד ב

רב (ושמואל) מאי היא, דאמר רב יהודה אמר רב זו דברי ר' ישמעאל ורבי עקיבא, אבל חכמים אומרים חזקתן שלש שנים מיום ליום. ובבית השלחין קאי דאילו בבית הבעל אינה מיום ליום. וכיון דלא סגיא להו לרבנן בארבעה עשר חדש ולא בשמונה עשר חדש, כל שכן דלא סגיא להו בניר, דהא אפילו לרבי ישמעאל ור' עקיבא לא סגיא להו. ועוד דהא בהדיא קתני דלרבנן שלש שנים מיום ליום בעינן, ואי ניר הוי חזקה בחדא שתא ותרי יומי סגיא.

(רב) [שמואל] מאי היא. דאמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי רבי ישמעאל ורבי עקיבא, אבל חכמים אומרים עד שיגדור שלש גדרות ויבצור שלש בצירות וימסוק שלש מסיקות.

חידושי הרמב"ן מסכת בבא בתרא דף לו עמוד ב

מאי בינייהו. קשיא לן הכא מאי קא מבעיא ליה דהא שלש בצירות לאו שלש שנים מיום ליום הוא. ונראה לפרש דכי אמר רב מיום ליום לאו דוקא, דהואיל ואינן עושין פירות תדיר לא בעינן אלא שלש בצירות בשלש שנים, והיינו מיום ליום כלומר שלש אכילות שלימות של שלש שנים שלימות, כלומר שיכנס בה בתחלת השנה לחרוש ולזרוע ויאכל כל פירות השנים משלם ולא ישתיר בכל אותן השלש שנים פרי אפילו של יום אחד, וזו היא שנה שלימה בשדה הבעל משעת חרישה וזריעה עד שעת גמר אכילת פירות השנה, וכן נראה מדברי ר"ח ז"ל שכתב חזקתן שלש שנים מיום ליום. פירוש צריך לאוכלה שלשה פירות גמורים בשלש שנים. והיינו דאמרינן למעוטי מאי לאו למעוטי ניר. כלומר דהא מיום ליום לאו דוקא אלא לומר אכילות שלימות של שלש שנים שלימות, ומוסיף הוא על דברי רבי ישמעאל ורבי עקיבא ומרבה באכילת שנים שלימות, ואינהו הא סברי דניר לא הוי חזקה וכ"ש לרבנן, ואלו אמרינן דמיום ליום דוקא הוא לא מצית למידק הכי, דלעולם אימא לך ניר הוי חזקה ועולה לו למנין שלש שנים, דרבנן בתר

זמן שלש שנים קפדי בין אכיל בין לא אכיל הואיל ומחזיק כדמחזקי אינשי, אלא ודאי מיום ליום לאו דוקא אלא למעוטי ניר, והיינו דבעינן מאי בינייהו מאחר דסבירא לך דמיום ליום לאו דוקא אלא למעוטי ניר.

חידושי הרשב"א מסכת בבא בתרא דף כח עמוד א

שדה הבעל חזקתה שלש שנים ואינה מיום ליום ר' ישמעאל אומר ג' חדשים בראשונה וג' חדשים באחרונה וי"ב חדש באמצע וכו', פרש"י ז"ל כיצד ר' ישמעאל אומר וכו', נראה מדבריו דר' ישמעאל ור' עקיבא לאו לאפלוגי את"ק אתו אלא פרושי הוא דקא מפרשי כיון דלא בעי' ג' שנים מיום ליום במאי סלקא ליה חזקה, ולדבריו הא דאמרי' לקמן בגמ' אמר רב יהודה אמר רב זו דברי ר"י ור"ע אבל חכמים אומרים חזקתן ג' שנים מיום ליום הני חכמים דקאמר לאו חכמים דמתני' קאמר דמתני' כולה ר' ישמעאל ור' עקיבא תנו לה, ולדבריו ג"כ כללא דמתני' דכילינן ומפליגינן בין עושה פירות תדיר לשאין עושה פירות תדיר ליתיה אלא קיי"ל כחכמים דבין כך ובין כך ג' שנים מיום ליום, ורבא דקא מפרש טעמא דתלת שנין דחזקה משום דתלת שנין מיזדהר איניש בשטריה לדבריהם דחכמים דפליגי עלייהו דר' ישמעאל ור' עקיבא קאמר והכין סבירא ליה, ושמואל דקאמר דקל נערה כלומר שעושה דיופרין בשנה אחת שעלתה לו חזקה בשלש גדרות אתיא דלא כהלכתא ולא קיי"ל כותיה אלא כרב דאמר חזקתן ג' שנים מיום ליום דקא כרבא דאמר טעמא דתלת שנין מיזדהר איניש בשטריה, וכן כתב ר"ש [נ"א ר"ח] ז"ל לקמן דכותיה דרב מסתברא דהני חכמים אליבא דרב קיימי כדמוכח סוגיא דמכילתין דלא אזיל בתר לקיטת פירות של ג"ש אלא ג"ש שלמות בעי' בכל דבר ומשום דלא אזדהר בשטרו יותר משלש שנים עכ"ל, ותמיהא לי טובא דא"כ כי מהדרין בגמ' לגלויי טעמא דחזקת שלש ושיילינן לרבנן מאי, לאו לרבנן דמתני' קא אמרי' אלא לרבנן דקא אמרי רב ושמואל דפליגי עליה דר"י ור"ע מדקא מפרש רבא טעמיהו משום דתלת שנין מיזדהר איניש בשטריה ואילו במתני' תניא חזקתן ג' שנים ואינן מיום ליום ור"י ור"ע תנו לה, וזה מן התימא היכי בעי להדיא לרבנן מאי ואכתי לא איתפרש הכא דפליגי רבנן עליה והכין הו"ל למימר ולרב דאמר זו דברי ר"י ור"ע אבל חכ"א ג' שנים מיום ליום לחכמים מאי, ואיפשר לומר דכלפי מאי דאמרי' מאן הולכי אושא ר' ישמעאל הכי נמי קבעי לרבנן מאי משום דממאי דקאמר לר' ישמעאל ה"נ ש"מ דפליגי רבנן עליה וא"כ לרבנן מאי:

עלויות דרבינו יונה מסכת בבא בתרא דף כח עמוד א

שדה הבעל חזקתה ג' שנים ואינן מיום ליום. ואפלוגי בה ר' ישמעאל ור' עקיבא, ר"י אמר ג' חדשים בראשונה וג' באחרונה ר"ע אומר חדש א' בראשונה וא' באחרונה וכו'. ומפ' בגמ' פ' פירא זוטא ופירא רבה איכא בינייהו, ר' ישמעאל סבר דוקא פירא רבה כגון תבואה שאינה גדילה אלא בשלש חדשים. ור"ע סבר אפי' פירא זוטא כגון אספסתא, והוא עשב הנזרע למאכל בהמות וגדל בל' יום כדמוכח בגמ'. ור"י דבעי פירא רבה, דוקא בשדה העומדת לתבואה אבל בשדה העומדת לאספסתא כיון דאית לה פירי בתלת ירחי הויא חזקה, כדאיתא בגמ' 7. וטעמא דר"ע דאמר אפי' בשדה העומדת לפירא רבה, הויא חזקה בפירי זוטא בראשונה ובאחרונה חודש, לפי שדרך מקצת בני אדם שזורעים שנה א' אספסתא, בשדה העומדת לתבואה וקוצרין אותו לל' יום ואינה מכחשת הקרקע, ובשנה שני' זורעים שם [תבואה], ובג' אספסתא כדרך שנוהגים לעשות ניר בא' ולזורעו בב'. ומיהו ניר לא הוי חזקה כדאיתא בגמ' 8, אבל פירא זוטא הויא חזקה, והיינו טעמא דלא הויא חזקה אם אכלה תלתא פירא בתלתא ירחי, כגון אספסתא בשדה העומדת לפירא רבה, אלא בדרך ניר 9 כ"נ בעיני. והא דר"י ור"ע, מיירי כגון שלא זרעום בעלים הראשונים בתחילת שנה הא', דאלו זרעוהו, איכא למימר דלא איכפת לי' במה שזרע זה בסוף השנה.

חידושי הרשב"א מסכת בבא בתרא דף כח עמוד א

שלשה חדשים בראשונה ושלשה חדשים באחרונה ושנים עשר חדש באמצע וכו', ואמרי' בגמ' דפירא רבא ופירא זוטא איכא בינייהו, ופרש"י ז"ל דר"י בעי פירא רבא כגון חטים ושעורים ושבולת שועל וכיוצא בהן שגדלין בג' חדשים ור"ע סבר פירא זוטא כגון ירק דגדל בחדש אחד, והקשו עליו בתוספות מדאמרי' עלה בגמ' דלר"י אספסתא שגדלה בחדש אחד הויא חזקה, ודחקו בזה הרבה, ולי נראה דאינו קשה כלל דההיא דאמרינן בגמ' דתלתא אספסתי בתלתא ירחי דהויא חזקה היינו דוקא בשדה העומדת לאספסתא אבל בשדה לבן שאינו עומד לכך פירא רבא בעי, ותדע לך דא"כ שמונה עשר חדש למה, בשלשה חדשים ואפי' בחדא שתא תיסגי ליה, אלא דכל חד וחד כדרך הבעלים הוא צריך לאכלו שדה בית השלחין בפירות תדירין ושדה בית הבעל לר"י בפירא רבא שלשה פירות בין שמונה עשר חדש ולר' עקיבא אפי' פירא זוטא, ושדה העומדת לאספסתא אפי' בתלתא אספסתי בתלתא ירחי:

יד רמ"ה מסכת בבא בתרא דף כח עמוד א

(ב) רבי ישמעאל אומר שלשה חדשים בראשונה ושלשה חדשים באחרונה ושנים עשר חדש באמצע שמונה עשר חדש. ר' עקיבא אומר חדש אחד בראשונה וחדש אחד באחרונה שנים עשר חדש באמצע ארבעה עשר חדש. א"ר ישמעאל במה דברים אמורים בשדה הלבן, אבל בשדה האילן אסף את תבואתו ומסק את זיתיו וכינס את קיציו הרי אלו שלש שנים.

אסיקנא דרבי ישמעאל ורבי עקיבא בשדה הלבן פירא רבא ופירא זוטא איכא בינייהו, ואשדה הבעל דסליק מינה תנא קמא קימי. דר' ישמעאל ורבי עקיבא תרווייהו סבירא להו, דכיון דלא בעינן מיום ליום דסגיא ליה בחד פירא דסוף שנה ראשונה ודתחילת שלישיית ובכולהו פירי דשנייה. וכי פליגי בהאי חד פירא פליגי ר' ישמעאל בעי פירי רבא דגמר בתלתא ירחי כגון קישואין ודלועין וכיוצא בהן, והוא הדין למיני קטניות שפעמים שנזרעות בסוף ימי החמה בתמוז ואב ואלול ופעמים בתחילת ימות הגשמים בתשרי ומרחשוון וכסליו שעדיין האויר חם. וכי קתני שלשה חדשים בראשונה ושלשה חדשים באחרונה ותחילת אחרונה קאמר. ורבי עקיבא סבר כיון דלא בעינן שלימות בפירא זוטא דגמר בחד ירחא סגיא כגון ירקות וכיוצא בהן, ואמטול הכי סגיא ליה בחדש אחד בסוף ראשונה וחדש אחד בתחילת אחרונה.